

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК LIII Ч. 93 НЬО-ЙОРК І ДЖЕРЗІ СІТІ, п'ятниця, 11-го травня 1945.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 93 NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, May 11, 1945.

VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: BRerg 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BRerg 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРОГЛОШЕНО ПОЧАТОК РЕКОНВЕРЗІЇ

Директор Мобілізації Фред М. Вінсон передав президенту Труману звіт про свої заходи для переміни краю з воєнного стану на мирний. Звіт обіймає 8,000 слів, а в ньому згадано такі важливі справи:

Знесена заборона продавати напийки по півночі, отже ресторани можуть бути отворені до рана згідно з законами в поодиноких стейтах; перегони коней і псів дозволені, там де вони відбувалися перед заборною; харчі будуть зменшені на 10 відсотків у порівнянні з останнім роком. Пайкування остиає незмінне; газоліна для власників авт буде видавана обильніше; подорожування залізницями й іншими перевізними засобами дальше обмежене; конвенції не можна буде дальше відбувати; реконверсія промислу — з воєнного на мирний — починається негайно, але лише у спеціально означених ділянках, до загальної вартості трьох біліонів доларів; економічна контрола над цінами, над платією і дотеперішній спосіб плачення податків остиає всилі; виріб авт частинно дозволений. Перші нові авта з'являться впродовж 6—9 місяців. Виріб предметів домашнього вжитку, як машин до прання, залізко до прасування та холодильень розпочнеться негайно;

Безробіття може прийти наступного року. Воно буде поступенно, переважно на короткий час, заки перемінять фабрики воєнного промислу на мирний. Частиною втратять роботу яких півтора мільона робітників;

Контроль робочої сили буде строга, як досі; у воєнній продукції тиждень праці буде дальше тривати 48 годин. Побір молоді до війська буде йти безупину; убрания потані, але всетаки не зросте кількості;

Будова домів розпочнеться наступного року. На початок буде побудованих коло 400,000 нових домів; зорка деяких випадків, як паперу, товщів та бляшанок буде переведені дальше.

АРМІЯ ПЕРЕДБАЧУЄ ДОВГУ ВІЙНУ ПРОТИ ЯПОЇНІ.

Зо здачею Німеччини оживилися надії на скорий мир в Азії та на Тихому океані. Однак звіт мобілізатора Фреда Вінстона та остоорога воєнного департаменту розвіяли ці надії. На підставі звітів команда армії воєнний департамент вяснює, що само перенесення війська та воєнних матеріалів з європейського воєнного терену на азійський затягнеться на довгий час, а опісля прийде виконання стратегічних планів. На непередбачену здачу Японії нема як числити, бо японська армія ще не знищена, отже вповні боездатна, а ціле населення відноситься до Америки з фанатичною ненавистю.

Команда армії оприлюднює, що з Європи треба буде привезти до Америки 3,500,000 вояків. На таку працю треба цілого року часу. Потім треба буде частину цього війська перевезти на Пацифік, а крім цього деякі частини армії будуть перевезені просто з Європи до Азії. Командант Услуг Армії, ген. Бреґон Сомервел заявляє, що на Тихий океан посилять досі лише таку частину боєвих сил, без якої можна було обійтись в Європі, і що шойно тепер ціла американська сила буде звернена проти Японії.

КОМІСІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРИНЯЛА ПРОПОЗИЦІЮ ВАНДЕРБЕРГА.

Комісія міжнародної конференції у Сан Франсиско прийняла одну з пропозицій американського делегата, сенатора Вандерберга, а це „мирне налагодження стану“, який міг би причинитися до зрівняння приятельських відносин між якиминибудь державами. Це є перша з найважчих точок, які додано як поправку до чарту з Домбартона Овкс. Пропозицію має ще прийняти повна конференція.

Комісар Молотов відіхав до Москви.

Зогляду на змінене положення в Європі багато визначних делегатів на конференцію в Сан Франсиско виїждять до своїх країв. Советський комісар закордонних справ Вячеслав Молотов відіхав до Москви літаком в середу 9. травня. На його пращання явився на летунським майдані новий голова советської делегації амбасадор Андрій Громико, голова делегації Советської України Мануйльський і голова делегації Советської Білоруси Кіселев. Перед двома днями Молотов видав був на їх честь обід.

КАЙЗЕР ПУСКАЄТЬСЯ НА ВИРІБ ДОМІВ.

Каліфорнійський будівничий кораблів Генрі Кайзер приготував плани для розбудови цілих громад після війни. Він придумав спосіб „масового виробу домів“. Дім буде коштувати менше ніж п'ять тисяч доларів.

Аргентина заборонила советські прапори в часі паради

У столиці Аргентини, в місті Буенос-Айрес, відбулася в середу 9. травня маніфестація з нагоди покінчення війни в Європі. Поліція захопила японські осередки міста наперед і розбила маніфестаційні марші. Крім цього заборонила вживати советських прапорів в часі маніфестацій.

Ці заходи пояснюють тим, що Совети не згодні увійти в дипломатичні зносини з аргентинським урядом та що советський комісар закордонних відносин в часі свого побуту у Сан-Франсиско спротивлявся допущенню Аргентини до участі в міжнародній конференції.

НЕ БУДЕ НІМЕЦЬКОЇ АМБАСАДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Секретаріат стейту у Вашингтоні, закликаючи швейцарського посольства, щоб воно передавало американському уряду всі акти й документи, які оставали під опікою Швейцарії в бюрах німецької амбасад та генерального консульства в Сан-Франсиско від часу замирення в р. 1941. Урядуючий секретар стейту Джозеф С. Тру заявив, що Німеччина не буде мати дипломатичної та консульської репрезентації в Америці тому, що вона піддалася безумовно. Архів німецької амбасад буде переглянений точно американською владою за слідами німецької передвоєнної конспірації.

КІНЧИТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГА СОВЕТАМ

Здача Німеччини й кінець війни в Європі дали нагоду Вашингтонським політичним колам ближче призадуматися над допомогою Америки для Советів. На підставі закону про Ленд-Ліз матеріальна допомога Советам вигасає з покінченням війни проти Німеччини. Вона може бути продовжена на випадок, як би Росія виповнила війну Японії. Дотеперішні висилки до Советів переводжено на підставі так званого Четвертого Протоколу між Злученими Державинами й Росією, який вигасає з днем 30. червня.

Адміністратор Чужинної Економії Лло Т. Кроулі оприлюднює, що в березню висота достав для Советів на підставі Ленд-Лізу досягла 35 відсотків усіх достав для Аліантів. Упродовж останніх 9 місяців піднесено достав для Советів на 10 відсотків. Поміч для Советів ішла навіть тоді, коли Совети не продовжили Третього Протоколу.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВИЙ ЗІЗД ТРЬОХ ПОТУГ

Внаслідок безумовної здачи Німеччини в світі випинають різні важні справи, для обговорення й рішення котрих треба буде відвід незалежного нового зізду трьох потуг. У Лондоні такий зізд уважають вже за річ неминучу. Мають на цій конференції бути: президент Труман, прем'єр Норчіл та прем'єр Сталін.

Між справами, що будуть порушені на конференції, є справа Польщі, Істрії та передусім японської війни.

ФРАНЦУЗИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗНЕСЕННЯ ВОЄННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Ціла французька преса повна домагаю до уряду знести різні воєнні обмеження. Домагаються привернення всіх демократичних свобод, негайного усунення воєнної цензури та обмеження її до чисто мілітарних справ.

Замітно, що в статті в цій справі, поміщеній в комуністичній органі „Маніте“, цензор вичеркнув коло десять стрічок. Цензурування преси займається міністерство війни. Цензура відноситься не тільки до газет, але й до листів.

МИРНА ПРОМОВА ПАПИ РАДІОМ

Папа Пій Дванадцятий виголосив вприводу закінчення війни промову радіом, у котрій підкреслює потребу оперти мир на справедливості й взаємній довірі. Говорив, що війна розбурхала в цілому світі незгоду, підозріння та ненависть. Тому, як світ хоче добитися миру, треба, конечно, аби фальш і завзяття пропали.

ПІДПІЛЛЯ ПЕРЕБИРАЄ ВЛАДУ В КРАЮ

Зо здачею німецьких збройних сил у Норвегії владу в Норвегії почали перебирати представники підпільних норвежських організацій, що в цій справі ділять у порозумінню з норвежським урядом у Лондоні. Німецька команда подала радіом вістку норвежцям, що її влада в Норвегії скінчилася в середу ввечері.

МАРШАЛ ТІТО КЛИЧЕ ФРАКЦІ ДО ЄДНОСТІ

Маршал Тіто виголосив з Білгороду радіом прокламацію до югославів, в котрій наперед дякував Советському Союзу за допомогу при звільненні Югославії з німецької неволі, а потім закликавав усі югославські фракції об'єднатися для мирної відбудови рідного краю. Спеціальним закликом звертався він до четників, що йдуть за Михайловичем, та до усташів, хорватських фашистів: „всіх, що далися побаламутити й звернули свою зброю проти нас, визнаємо скласти зброю в найближчих урядах“.

ТАК ВИГЛЯДАЮТЬ ВУЛИЦІ ПІШНОЇ КОЛИСЬ НІМЕЦЬКОЇ СТОЛИЦІ — Ось ті розвалені будівлі та пусті вулиці, що ними переїжджають советські повзи, це те, що остало з давньої слави Берліна, гордої столиці Німеччини. Вся вона тепер у советських руках. В Берліні буде теж осідок головної аліантської команди, що буде правити повоєною Німеччиною.

НІМЦІ ЗДАЮТЬСЯ РОСІЯНАМ

Німецькі війська, що воювали до останнього, аби уникнути полонення советськими військами, почали нарешті здаватися масово Червоній Армії, як їх команданти на всіх фронтах дали їм, згідно з умовами здачі, приказ перестати стріляти.

Тільки в Чехословаччині йшла ще далі стрільнина, не дивлячись на те, що Сталін проголосив її увільнення. Німецька команда потім виправдувала це продовження ворожих кроків „бунтом“ чесько-словацьких партизанів, які мовляв важилися перебирати контролю країни від Вермахту. Ці слова викликали в аліантських кругах вражіння, що німецьке офіцирство осталося нахабним до кінця.

МОСКВА СВЯТКУЄ ПЕРЕМОГУ Й КОНЕЦЬ ВІЙНИ.

Сповідуючи про цей спротив німців у Чехії, Сталін запевняв у своїй промові, що Червона Армія поверне тих німців до розуму. Цю заяву зложив він у своїм публічному оповіщенні закінчення війни, в котрім Сталін сказав, що Німеччина зовсім розторожена.

На ознаку перемоги Сталін казав віддати в Москві 30 салів з тисячі гармат. Від його промови почалося в Москві загальне святкування перемоги й закінчення війни, бо Советський Союз не має війни з Японією, як її мають Америка й Британія. У своїй промові Сталін ні словом не наткнув на свої наміри щодо відносин до Японії. Він говорив однак про Німеччину, що Советський Союз не бажає собі знищення Німеччини.

НІМЕЦЬКІ СУБМАРИНИ ТОПИЛИ АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ ДО ОСТАНКУ.

Німецькі підводні човни затопили в самий переддень остаточної здачи німецьких збройних сил американський корабель коло побережжя Америки. Жестово падає зловисловий корабель „Блек Пойнт“, що потонув від торпеди недалеко від Блок Айленду. 14 американських моряків утопилося при тому.

ПОДРОБИЦІ БЕРЛІНСЬКОГО РИТУАЛУ КАПУТАЦІЇ.

Два американські газетарі, що були свідками останнього акту капітуляції німецьких збройних сил Аліантам, подають, що ритуал відбувся в будинку військової технічної школи у передмісті Карльсгорст, котрий маршал Жуков обрав собі за головну квартиру, бо в цілім Берліні не було ні одного цілого будинку, що відповідав би потребам його штабу. Німецьких представників привезено туди російським військовим автм, а везено їх через центр розбитого Берліна, у котрім вони колись парадували у найбільшій тріумфі. Німці поводитися до останку з типичною буюто пруських офіцерів, а голова їх делегації, маршал фон Кайтел, ще в останній менті домагався відложення капітуляції на цілу добу; його домагання Жуков зігнував.

ОСТАННІЙ КОМУНІКАТ КОМАНДИ РАЙХУ.

Фленсбурське радіо виголосило після капітуляції в Берліні останній комунікат головної команди Райху. Цілий комунікат це одно величання німецької армії за її героїство, дисципліну й послух. Сказано там, що німецький народ ніколи не забуде героїських подвигів німецького воїнства та що його служба для Німеччини найде все належне признання історії. Згадується в комунікаті й чеське повстання, що воно, мовляв, загрожило виконанню капітуляції.

МАРШАЛ ГЕРІНГ ПОПАВ В АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОЛОН.

Маршал Герінг, один з найчільніших нацистів, нацистичний міністер летунства, здався коло Радштадту, на полудне від Зальцбурга, в руки військ Американської Сестої Армії. Грубий, обліплений за своїм звичаєм медалями й іншими відзначеннями, він здався з міною, гейби він нічого не знав про те, що його вважають в аліантських кругах за одного з головних нацистичних злочинців. Оповідав своїм сторожам, що він говорив з Гітлером телефоном і порадив йому здатися. На це Гітлер заявив йому, що він видав на нього присуд смерті, як на провідника, що втратив віру в справу. Гітлер однак готов був дарувати Герінгові життя, якби Герінг зрікся становища і відзначень. Як Герінг на це не пішов, його арештували; однак його звільнили його вірні летуни. З того часу він жив в укріттю, поки прихід американців не дав йому нагоди здатися.

КВІЗЛІНГ ЗДАВСЯ.

Відкун Квізлінг, котрого нацисти встановили прем'єром норвежського уряду, приїхав зо своїми шістьма міністрами й двома німецькими офіцерами до Осло та віддався в руки норвежської поліції. Його відразу осаджено в в'язницю. Квізлінг протестував проти осадження в звичайній келії. Він цілими годинами говорив потім у келії до себе самого про свої великі заслуги для Норвегії.

ЯК НЕ МАСТЕ ПРАЦЬ, АБО ХОЧЕТЕ КРАЩОЇ, чому не користати з оголошень знаменитих нагод для зарібки, поданих у оголошеннях нових робіт у „Свободі“?

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified, Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRYANT 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Початковий чек три центи.		Three cents a copy.	
На рік	\$7.00	Один рік	\$7.00
На шість місяців	\$3.75	Шість місяців	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Три місяці	\$2.00
Число в суботу (з англійською частинкою):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.50	Один рік	\$2.50
На шість місяців	\$1.50	Шість місяців	\$1.50
На три місяці	\$1.00	Три місяці	\$1.00
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	Один рік	\$10.00
На шість місяців	\$5.25	Шість місяців	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Три місяці	\$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси наплатити 10 центів

Address: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА СПАДЩИНУ НАЦІЗМУ

Ще не минуло десять літ часу, як Гітлер в одному з своїх багатьох пророчих ментів виворивив німцям, що нацизм як державна система Німеччини перетриває тисячу літ, а ми вже можемо бачити на власні очі, як грубо схибнулося це пророцтво. Нацизм як політична система нині вже не існує. Нема його не тільки в країнах, до котрого його занесено з Німеччини, але й в самій колиці нацизму, в Німеччині. Нацистична партія вже розлетілася, і нині кожний нацист певно передусім за те думає, як укріпити свою належність до партії. Похоронну промову на гробі нацизму сказав оноді нацистичний міністер закордонних справ, коли проголосив німцям, що зв'язок між нацистичною партією й німецьким урядом розірваний.

Властиво, колиб німецький міністер був говорив своїм людям правду, він повинен би був сказати, що цей зв'язок перерваний вже хочби через те, що німецький уряд перестав існувати. Та він, як справжній нацист, видно привик говорити неправду й трактувати кожну справу з становища партії до того, що навіть у такий мент, коли йому прийдеться складати останню заяву, не міг добути на правду ні на оцінку ситуації з становища уряду й народу.

Як під ударами альянтських армій не стало німецького уряду, не бракує очевидно німцям, що зголошуються по становище урядників. Навіть самий другий фірер Райху, адмірал Деніц, запевняє Альянтів, що якби його покликали до урядових обов'язків, він би послушно прийняв. Очевидно, його не покликали. Замість цього йому тільки пригадано, що від тепер урядові прикази Німеччини видають не німці, але Альянти.

З Швайцарії зголошуються по уряд провідники „Нового Демократичного Німецького Руху“. Вони покликаються на свою постійну ворожнечу до нацизму й кажуть, що на тій основі їм належить стати урядом демократичної Німеччини. Що вони справді антинацистами були, це їм усі признають, але чи це вже дає їм легітимізацію на уряд Німеччини? Не забули вони основної тези демократії, що уряд виходить з волі правлених? І невжеж можна припустити, що німці, що вчора одноголосно голосували за нацизм, нині щиро й поправді захочуть демократичного уряду? Навіть якби до такого голосування прийшло, який розумний чоловік буде покладатися на такий нагний поворот до демократії як на тверду основу? Нацизм у Німеччині міг повалитися під зовнішнім ударом по кільканадцять років, однак ті духові основи німецької культури, з котрої нацизм вийшов і став панівною ідеологією німецького народу, не можуть так скоро пропадати під одним подумом вітру із закордонні. Якби дати німцям тепер ще раз волю правити собою, то чи вони не поставили би за всякою правдоподібністю до десяти літ собі на хребет якогось нового Гітлера?

500 ЖЕРТВОДАВЦІВ ПО \$100.

Наш часопис рішився знайти в нашому громадянстві 500 жертводавців, що зложилиб одноразово принаймні \$100 на допомогу українським жертвам війни. Ось це є та надзвичайна кампанія „Свободи“, яка тепер ведеться на її сторінках. Чому ми взяли за таке діло?

Щоб на це правдиво відповісти, то треба повторити хіба те, що вже було сказано. Отже безсумнівно першою і найголовнішою причиною рішення „Свободи“ взятися за цю надзвичайну кампанію, є така потреба, крайня потреба і небувала в історії українського народу трагедія, якій кінця нема і довго не буде.

Це значить, що ми розуміємо, що нам треба буде ще довгий час ратувати велике число наших рідних в Європі просто від голодової смерті. Просто треба буде брати в якусь людську опіку масу невинних, а порядних, добрих і чесних людей. А як не дають інші національні групи в Америці загинути в Європі ось таким своїм людям, то чи не треба те саме й нам робити? Складають американці — й очевидно теж і ми купити з ними — дари на ратунок незнайним їм ближче людей в Європі, то чи нам не зібрати ще щось на ратунок таких, що віримо, що вони особливо варті допомоги і ратунку як люди ідейні, чесні й характерні, бо саме через те й стали жертвами диктатур та тоталітаристичних, брутальних режимів.

Певно, що всі ми радіб вислати допомогу в першу чергу своїм рідним в своєму селі чи місті, де ми родилися, чи звідки походять наші ріді.

Певно, що ми радіб почути про ті різні народні установи в рідному краю — просвітні та гуманітарні — що ми їх десятиками літ спомагали.

Певно, що ми бажалиб почути голос тих своїх рідних, близьких чи дальших знайомих, чи тих різних провідних людей, що стояли на чолі різних громадських чи культурних установ українського народу, чи голос Української Церкви з рідної землі.

Бо якби так сталося, то кожний признав, що й дух жертвенності піднявсяб у нас відразу далеко вище, ніж він є нині тепер. Та такого зв'язку наразі нема й не знати, як довго це потриває, заки буде. Бо не тільки ми, але навіть американські кореспонденти не можуть дістатися, наприклад, до Львова й розповісти, як то там виглядає теперішнє життя. Та хочеться вірити, що висхідна настануть якісь зміни, а з ними і можливість комунікації з нашими рідними, чи з українськими установами, хочби в гуманітарних справах, коли вже не в інших. Саме гепер радять

в Сан Франсиско над різними повстаннями свободолюбів, що мали би бути у всіх краях, то як їх ухвалять і приймуть, може тоді й американським українцям буде легше ввійти в тісний зв'язок з рідними землями і людьми і налагодити взаємний громадський ладом принаймні в гуманітарній та культурній діяльності.

Усі ті речі можуть наладнатися нині чи завтра, а може й пізніше. Тут заважимо не ми, ні не заважає український народ в рідному краю. Тут заважає „одиноково-совєтська влада в Україні, а властиво центр цієї влади — Москва. Бо український народ — у всіх своїх відтинках — завжди бажав бути з нами в якнайтісніших відносинах, а ми звідси завжди йому помагали, майже від першої хвилини, як вступили на американську землю і заробили перший долар, що вже могло було його собі від уст відмовити...

Тоді він шов на діти, жінку, чи батька і маму в краю, чи на братів і сестер. А далі — на частину чи кооперативу в своєму селі, місті, чи повіті, а ще далі на Рідну Школу, чи на інші загально-народні цілі, чи в допомогу визвольним змаганням.

Як і коли усі ті справи тепер наладнаються, ніхто з нас цього не знає. Це залежить від тих, що господарять українською землею і українськими установами. Нарід остав той самий і душа його певно не змінилась, як і не змінилось відношення його до нас, як не змінилось і наше відношення до наших братів і сестер у старому краю. Це є річ почувань, сентименту. А такими почуваннями не може правити ніяка влада, бо вони є в душі, в глибині серця. Їх можна відчувати, а не добачити, бо вони можуть бути закриті.

Ось тому ми свято переконали, що як тільки нарід в Україні матиме волю сказати слово, що в нього на душі й в серці, він цілком певно буде тоді й в якнайтісніших зносинах — родинних, культурних і гуманітарних — з своїми братами і сестрами, що розкинені по цілому світі, а зокрема з тими, що опинилися на американському континенті.

Та в кого людське серце, то він співчуває усякій людині в горю і нещастю. А в кого ще й українське серце, то те серце не скаже, що тому бідному і чесному українцеві, що в нужді, я дам, а тому другому — ні. Людське серце підє ратувати всюди, де нужда. Людське українське серце поратувє український нарід на українських землях, а теж поратувє добрих і чесних українців всюди, де вони не жили. Особливо, коли таких українців вигнала з рідної землі груба сила. Особ-

ливо, коли ті українці є невинними жертвами насилья над українським народом і над українськими землями. Особливо, як ті українці доказали, що положили своєю працею чи своєю героїською поставою менші чи більші заслуги для України та принесли своєю культурною чи якою іншою діяльністю честь українському імені.

А такі люди є. І є їх багато. Це жертви диктатур і тоталітарних режимів, що якщо попустилиб у руки своїх ворогів, то мусилиб загинути. Це не якісь „кримінальні злочинці“, за якими шукають чи шукатимуть самі Альянти, щоб їх покарати за їхню злочинну службу диктаторам! Це мова про тих, що самі впали жертвами злочинних актів диктатур. А таких людей в Україні — є маса.

Американські допомогів організації вже віднашли ось таких людей у поважному числі. Якби ми змогли допомогти хоч тим тільки українським жертвам, що їх перевірили американські установи в Європі, то це одно булоб уже величезним ділом і величезним нашим сягом. Що більше: Воно заохотилоб самі американські установи більше заопікуватися ось тими невинними українськими жертвами. В такому випадку ось така загально-американська допомога булаб без порівняння більшою від того, що ми їй даємо, чи дамо. Та щоб таке наступило, треба спершу нам самим організувати велику допомогіву акцію, треба спершу нам самим жертвувати.

І то жертвувати щиро й повною рукою, а не відчепним...

Ось це є причиною до цього, чому „Свобода“ взялася за надзвичайну кампанію в допомогу українським жертвам війни. Ось це є причина, чому вона рішилась знайти в цілому нашому громадянстві принаймні 500 таких, що віддають глибоко, широко й з щирого серця трагедію великої маси українського народу і збудують на це, щоб одноразово й готівкою зложити найменше \$100 на ратунок наших рідних, чесних, благородних і патріотичних людей, що стали тепер найнещасливішими воєнними жертвами з усіх нещасливих воєнних жертв у світі.

Питання: Чи знайдеться у нашому громадянстві ось таких 500 жертводавців?

Вірно, що знайдемо їх. Вірно, що ми не повинні завестись у тій вірі, бо такий завід не був би нашим заводом, але заводом цілої нашої суспільності.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ВСТУП ДО МІЖНАРОДНОГО ЧАРТЕРУ

(Начеркнений Смутсом, заснований Мануїльським).

Полєвий маршал Ян Крістіан Смутс із Союзу Південної Африки, один із немогих визначних ветеранів конференції у Версаї бере в Сан Франсиско участь у теперішнім змаганню у створенню нової „Ліги Націй“. Він осягнув частинну перемогу для свого начерку вступу до чарту світової організації, коли то він пояснював і боронив його перед урядовим комітетом в Комісії І, який має за завдання приготувати вступ. Комітет згодився вжити його начерк як підставу до складення вступу, який остаточно буде предложений конференції.

Про цей драматичний розвиток говорив Дмитро З. Мануїльський, новоприбувший голова делегації Української Соєтської Республіки, на пресовій конференції, улаженій кількома хвилинами після того, як він покінчив провід у комітеті для написання вступу. Головство в цьому комітеті зарезервовано для України, а заповнено його тоді, як прибула українська делегація.

Бадьорій, малого росту чоловік, який виглядом нагадує в дечому маршала Сталіна — так описує Мануїльського кореспондент часопису Нью Йорк Таймс. Приступив до мікрофону в кімнаті пресової конференції в Пам'ятковій Ветеранським Домі, він перепросив за те, що він вміє з чужих мов лише по французьки і зложив, як висловлюється ко-респонденти, ясний і простий звіт з праці свого комітету.

Назвав це корисним зібранням.

„Сьогоднішня праця комітету була дуже важною“, сказав він. „Ми мали перед собою начерк чотирьох скіндунавських держав і інші додатки. Маршал Смутс висловив промову, в якій понав свої основні погляди. Над ними велася дискусія. Інші члени підтримували погляди маршала Смутса. Комітет прийняв його начерк вступу як підставу до дискусії для складення кінцевої редакції. Дискусія буде йти ще на наступному зібранні і тоді мабуть буде назначений комітет для властивого начерку“.

Мануїльський, описують кореспонденти, говорив далі в гострих висловах і сказав, що наразі „були позитивні і корисні“, а це приспівати працю конференції. Це булоб дуже пожаданим зогляду на теперішнє світове положення, коли то так багато делегатів хотілиб вернутися до своїх країв так скоро, як це лише можливо. Мануїльський, подають кореспонденти, є міністром закордонних справ і віцепрем'єром своєї республіки. Поступок комітету не лише,

що видвигнув на визначне місце начерк Смутса, але це був ще один доказ, що поважаний делегат Південної Африки має перейти до історії за свій видатний причиною до цієї нової спроби створити організацію, щоб запевнити світовий мир.

Начерк вступу, зредатований Смутсом був пригтований на жадання Бритійської Спільки Держав і був так складений, щоб змістити можливо як найширші аспірації людства, а в своїх висловах він пішов поза своє британське походження.

Начерк вступу йде поза Атлантійський Чартер.

Хоч начерк Смутса не згадує по імені Атлантійського Чарту і не вживає в цілості висловів із цього документу, прихильники начерку Смутса кажуть, що він іде далеко поза мову й ідеологію Атлантійського Чарту.

Завважали, що начерк Смутса містить такі вислови, як „добре сусідство“, а це вказує на ідеал у міжнародних зносинах, придуманий президентом Рузвельтом у зв'язку з нарадами країв Американської Півкулі. Так само натиск на „справедливість“, яке то слово вжив сенатор Вандерберг, а яке еквіці прийняли представники Великої Пятки як одну із цілей світової організації; відтак рівні права для „держав, великих і малих“ — а це обстоювали численні малі держави; також згадки про „основні права людини“, про „рівноправність мужчин і жінок“, які то вислови прийняті тепер в конституції переважаної частини модерних республік, а яких найбільше домагалися соєтські росіяни, кажучи, що то їх конституція писана мовою, яка кладе натиск на свободу людини і права людини.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯК СЛІД ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ СВИДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВ'ЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

BE 100% WITH YOUR

BUY WAR BONDS

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

5)

(Всі права застережені)

Бо в Європі громадянин без паспорту не може перейти навіть до сусіднього села. Паспорт там головне, а людина це лише безплатний додаток до свого документу. Зустрінувши безпаспортного бідаку поліція тягне його до комендантури поліції, за кількадесять кілометрів. Починається довга тяганина й карі. Людина часом кілька тижнів стратить, поки дістанеться додому. У новостворених воєнних державах людина не сміє вийти без паспорту за межі свого об'єкта. Не диво, що імігранти міряють такою міркою і канадську поліцію: в перших

часах не довіряють і бояться її. Посередній великої салі відгороджений дратяними сітками вузький прохід, у заглибленнях стоять столи, снують іміграційні урядники. Кожного новоприбулого питають, де родився, кого покинув, у рідному краю, яке майно і на кого, до кого їде в Канаду і кілька інших, принагідних питань. По черзі викликують іміграції, випитують, перевіряють документи, прибивають печатки. Вони йдуть далі, щасливі, що перебули нарешті всі тарапати, а від стола летить коротке: Некст!

Підходить наступний імігрант і знов починається та сама пісня з питаннями, документами й печатками. Чергові замираючим серцем ждуть, коли покличуть їх, наче ті грішники перед грізним, немилосливим суддою...

Урядування затягнулося до пізнього вечора. Імігранти все прибували нові, з інших пароплавів, інших європейських і американських пароплавних компаній. На лавці опинився крайній молодий, років двадцятьох мужчина, трохи гордовитої постави і суворого обличчя. Вбраний як і всі імігранти зо Східної Європи, з різницею, що не мав чобіт, за те в сірковій. Почулося знов „некст!“ і він, схопившись по пакунку в обій руку, попрямцював до стола. Спитавши про його національність, урядник заговорив по українськи. З вимови, однак, пізнати було, що він не українець. Довго не розпитував, бо й про що можна роз-

питувати людину, яка полишила рідний край і їде в чужину, за святи, для поліпшення життя? Приблизив печатку на паспорті, урядник з усміхом побажав розживатися у новому краю і імігрант оговороним проходом пішов до стації Канадійських Національних Залізниць. Поки дійшов — ще два рази його задержали, переглядали річі. Нічого незволениго імігрант не мав, тай перетягали так, аби закон виконати.

У стаційному будинку обступили його законники і жінки з Армії Спасіння. Напереробі підсовували Святе Письмо, Новий Завіт, або християнський співаник. Вдавати нерозуміючого — імігрант посоромився. Щоб мати свяятий спокій, купили Новий Завіт в англійській мові. Імігрантів надходило все більше і до кожного жінки зверталися з тим же пропозиціями. Ті знов стискали плечима й відходили. Та жінки не думали програти.

— Чого вони від нас хочуть? — допитувалися імігранти.

— Не бачите, чого? Книжок хочуть вам продати.

— Так між по тутешньому читати не вміємо. Що нам з тих книжок за користь? Причепилися, наче перекупки. Скажіть їм щобудь! — прохали.

— Скажіть самі, або купіть по книжці, то відчепяться, — радив проханий.

— Кобиж то ті гроші! — відозвався високий худорлявий бойко. — У мене всього два долари зосталося. А тих двадцять п'ять, що у Варшаві взяв, десь у якомусь Виннигеті назад достану.

— І в мене тільки чотири долари — говорить другий подояк.

— А у мене півдолара тільки, — скаржиться воляник, малий, років п'ять тридцять чоловічина.

— Чого вони від нас хочуть? — допитувалися імігранти.

— Не бачите, чого? Книжок хочуть вам продати.

— Так між по тутешньому читати не вміємо. Що нам з тих книжок за користь? Причепилися, наче перекупки. Скажіть їм щобудь! — прохали.

— Скажіть самі, або купіть по книжці, то відчепяться, — радив проханий.

— Кобиж то ті гроші! — відозвався високий худорлявий бойко. — У мене всього два долари зосталося. А тих двадцять п'ять, що у Варшаві взяв, десь у якомусь Виннигеті назад достану.

— І в мене тільки чотири долари — говорить другий подояк.

— А у мене півдолара тільки, — скаржиться воляник, малий, років п'ять тридцять чоловічина.

— Чого вони від нас хочуть? — допитувалися імігранти.

— Чого вони від нас хочуть? — допитувалися імігранти.

— Не бачите, чого? Книжок хочуть вам продати.

— Так між по тутешньому читати не вміємо. Що нам з тих книжок за користь? Причепилися, наче перекупки. Скажіть їм щобудь! — прохали.

— Скажіть самі, або купіть по книжці, то відчепяться, — радив проханий.

— Кобиж то ті гроші! — відозвався високий худорлявий бойко. — У мене всього два долари зосталося. А тих двадцять п'ять, що у Варшаві взяв, десь у якомусь Виннигеті назад достану.

— І в мене тільки чотири долари — говорить другий подояк.

— А у мене півдолара тільки, — скаржиться воляник, малий, років п'ять тридцять чоловічина.

— Чого вони від нас хочуть? — допитувалися імігранти.

ВІД 1. КВІТНЯ ЦЬОГО РОКУ ДО ЧАСУ ВІДБУТТЯ 21-ШОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ КОЖНА ДЕЛЕГАТКА Й КОЖНИЙ ДЕЛЕГАТ ПОВИННІ ПРИЄДНАТИ СОЮЗОВИ КОЖНОГО МІСЯЦЯ НЕ МЕНШЕ ЯК ОДНУ НОВУ ЧЛЕНКУ ЧИ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА

РАТУНОК У ГРОМАДСЬКІЙ СИМБІОЗІ

Вчасі першої світової війни, в таборі інтернованих у Форті Олгортон, в стейті Джорджія, можна було завважити інтересне, хоч і сумне явище: Після кількох місяців перебування в замкненому місці на невеличкій території, зосередженні 4,000 осіб різних станів, занять, міст, околиць, почали відокремлюватися деякі одиниці і жити своїм окремим життям. По якимсь часі їх поведінка ставала дошкільною докучливою для інших інтернованих так, що треба було вилікувати їх із загалу. За який місяць назбиралося їх шось пів сотні і одного дня заїхали військові вантажні авто-траки тай забрали їх до шпиталю для божевільних у столиці. Про дальшу їх долю ніхто опісля не сповістив їхніх товаришів.

Один із інтернованих, який теж почав уже бокувати, понав випадково під обсервацію свіжо прибувшого в таборі лікаря, і цей без обиняків йому сказав: „Чоловіче, стережися самий себе! Ніхто тебе не врятує, хіба ти самий“. Бокуючи інтернований зі здивуванням запитався: „Що ви маєте на думці?“ На це відповідає лікар: „Брате, не тікай від людей. Як тебе розумію. Тобі здається, що як ти займаєш якийсь становище в громадянстві, заки ти прийшов сюди, то тобі й тут належить якийсь призначення. Це саме тебе збентежує. Зрозумій, що ти такий же невилікуваний, як і всі інші. Як ти не приносивши до обставин, пропа-

деш як от ці, що їх шойно забрали на траки. А тебе шкода, ти же молодий. Війна не вічна, не вічна й неволя“.

Знаємо людину, яка може скласти афідейт на оце, що написано. Однак не треба й такого свідчення. Про це можна переконатися з фактової лектури. Ось д-р Едвард Стрекер, професор психіатрії в університеті Пенсильванії видав книжку „Поза клінічні границі“, в якій розкриває свої помічання над збоченнями одиниць, які належать до типу так званого „чоловіка з юрби“. Він виказує, як чи на уроках чи самозванців велитнів ділає модерн пропаганду, ведена штучно для певних цілей. У своїй студії проф. Стрекер доходить до висновку, що „тінь Гартанту висновку масової людини вже лягла поперек лица нашої цивілізації“.

Мимоходом пригадаємо, що тип Гартанту створив французький філософ Рабелє і про цей тип можна від нього довідатися ближче. Нашою ціллю є приглянутися оцій новітній креації „масової людини“. За словами Стрекера масова людина це переросла зіпсована дитина. Малий ум у величчій тілі, неспосібний розумити правдиву дійсність. „Він відгранице себе від економічного, політичного, культурального і етичного жорна історичної спадщини. Він не дістає підтримки від підпочви історії... Він не признає ні авторитету ні якогось обмеження. Найбільше така людина підпадає пропаганді. Кілька медичних письменників описують таких масових людей як мегаломанів, спосібних до ненависти. Бо правдою є, що юрба-грози і порушується під впливом ненависти і визначається себелюбством“. Все це слова Стрекера.

Зіставмо оба приклади. Оцей із життя інтернованих осібняків і оцей опис масового чоловіка, що є підставою ділення юрби. Приложимо ці приклади до наших громадян-

Змеханізована фарма як зразок надходячого перевороту

Великі світові проблеми, якими тепер мусить заправити свій ум навіть найсмирніший робітник, є лише взірцем цього, як мусить приспособитися до життя будучий громадянин світу. Не менш важкі проблеми прийдесть йому розв'язувати і в щоденному житті й тому треба йому бути до них підготованим.

Декому ще не давно здавалося, що як робітника викинуть з роботи в місті, він усе-таки найде працю на фермі і якось перебереться через життя. Найновіші технічні винаходи вказують, що вже й земля не всімі виживити людини, як ця людина не хоче заправити свого ума загально суспільними та економічними проблемами. Оповідання про „технічних мужиків“ та „простих хлопів“ уже нездовго будуть належати до старовинних легенд. „Село“, „фарма“, „сільське господарство“, це буде хіба означення місця праці і не буде вже означати оцей якості праці, що то загально вказує на такіми словами.

Це прийде до поширення розуміння модерної праці на фермах. Ось навіть вчасі теперішньої війни можна завважати, що пересічний американець відживається лише ніж колінебуд перед тим: А що воно так є, це треба приписати модерному фермерському вирядови.

Більше ніж 2,000,000 тракторів кинено тепер на американські ферми. Трактори ороють, скорочають, сіють і загатають поля, та замість того, щоб працювати при продукції фермерських плодів. Треба тямити, що саме вчасі війни число тракторів зросло на 12,5 відсотків в порівнянні з кінцем 1941. року, а подвоїлося в порівнянні з числом тракторів в 1929. році. Трактори вказують, як скоро механізуються фермерське життя; вони вказують теж і на шось іншого, а саме на те, що впріки з механізуванням фермерства викидається нові маси людей із праці.

Вз'явм лише такий приклад: Число машин до збирання кукурудзи впродовж останніх трьох літ зросло на 29 відсотків. Одна така машина затрудило одного чоловіка, а сама заступає працю 10—12 ручних робітників. Минулого року підприємство Інтернешнел Гарвестер виробило двічі тільки цих машин, як попереднього року.

Другий приклад: Машина до доення коров сповняє працю найменше двох робітників. Останнього року спроваджено на ферми двічі тільки машин до доення, що попереднього року.

Оба приклади добрі для ясення, як це можливо шоб у воєнній часі зростає фермерська продукція на 20 відсотків у порівнянні з 1939. роком, хоч на фермах, як зрештою і в інших ділянках, забракло робітників. Що більше: На одного фермерського робітника припадає зріст видатний одиним робітником, то він зріс на 14,5 відсотків в порівнянні з попередніми роками.

Оця статистика мусить привести до застанови кожного думаючого чоловіка. В засади можна радуватися, що машина облекшує працю людини. Можна бути вдоволеним, що людина не потребує гарувати від рана до вечора на фермі і що після праці найде спочинок. Але це така людина, що має свою фарму, має свій вар-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРОЧИТАВ І ЗАРАЗ ВИПИСАВ ЧЕКА НА \$100.

Прочитавши заклики „Свободи“ взяти участь в її надзвичайній кампанії за 500 жертводавцями, що зложили по \$100 на допомогу українським жертвам війни, я так зрадів цєю акцією, що таки зараз виписав і вилас чека на сто доларів. Тепер читаємо в американських газетах, що представники 46 держав допустили одностайно Україну до міжнародних організацій і призначили їй голос як державі українського народу. Ось це повинно бути для всіх українців заохотою до дальшої праці над піднесенням українського імені. Це теж повинно бути заохотою для піднесення нашої жертвенності для рятунку українських жертв війни, а до допомоги нашим рідним братам.

Бажаю з цілого серця, шоб та надзвичайна кампанія „Свободи“ увінчалась повним успіхом.

Теодор Чорний,
Балтимор, Мд.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОВІД І ЗВИЧАЙНИЙ НЕВИЛІЧНИЙ ХОРИЙ СТРЕЛЕЦЬ

Як бачите, то трохи задовгий наголовок, але це тому, шоби впадо людям в очі! Шоби прочитали цей допис як правдиву картину з історії. Жив недовго ще тому в Шікаго бувший український стрілець Петро Куляк. До Америки приїхав не по „золоте руно“, а тільки за хлібом насущним, як і більшість українських іммігрантів. Перебував цілу анабазу, ну й каталася (похід і відворот) Української Галицької Армії. Перебував тиф. Вернувшись в білорусину. Не можна було жити, говорив мені нераз, не можна було й сидіти, бо окупанти не давали. Шастивий був в Бога і в людей, бо валося йому дістатися до обіцяної землі — Америки. Працював зразу в Мінеаполіс, відтак в Шікаго. Живо цікавився українським життям, вступив до Українського Народного Союзу, був пресовим референтом „старокраєвих видань“ як Червоної Калини та інших, як і працював ревно для справи визвольних змагань українського народу, збираючи жертви і передлати, за чим ходив по хатах, пригадував, колектував. Не оминув ніодного українського віча, лекції, організаційних зборів різних політичних груп упродовж свого перебування в Шікаго — крім большевицьких. Жертвував на старокраєві ціни так, що як дехто дав долара, то він лять. Колядував, ходив за писанкою на народні потреби. Немав часу навіть ожитися! Думав би дехто, що цей чоловік розбивався по зборах, забирав слово! Ні — він взагалі ніколи на зборах не говорив. Сидів і голосував та приймав наложені на нього обов'язки.

Та сталося так, що його в Шікаго тому два роки не стало. Занедажував на ноги, не міг ходити. Ходив, їздив, де міг лікувався, не помагало. Та

ПОШУКУЄМО 483 ЖЕРТВОДАВЦІВ по \$100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ“ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода“, орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенності в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участі в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товаришів, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як \$100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи“ на допомогу українським жертвам війни зложили:

16) Дмитро Шмага, головний радний У. Н. Союзу, Клівленд, Огайо \$ 100.00
17) Теодор Чорний, Балтимор, Мд. 100.00

Разом \$ 200.00

Попередньо проголошено \$1,500.00

Разом \$1,700.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто доларів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу“, на таку адресу:

СВОБОДА

P. O. Box 346.

Jersey City 3, N. J.

щоб, як готівка минеться, не стати нікому тягарем, поради я йому разом з іншими його приятелями виїхати до Слоутсбургу, до дому старців Сестер Василінок. Хоч не старий він ще, бо 50 літнього чоловіка старцем назвати ніяково, то проте Сестри Василінки відписали мені, що такої бідного чоловіка приймуть. Невеличкі свої ошадночки, які ще остали, дав Сестрам, а кілька соток лишив мені, шоби йому час від часу післявати кілька доларів, а як що лишиться, а війна скінчиться, післяти решту його сестрі в Мокрянах коло Самбора.

В міжчасі замовлю українське життя в Шікаго. Замовлю і в цілій Америці. Не стало віч, лекцій. Навіть тих, що за „кводра“ їх давали. Замовлю і наші стрільці. Писати не міг, бо руки тремтяться. Та здорового розуму не стратив. Минулого тижня дістав я від нього листа, в якому пише: Моє здоровля не поправилось, пробував ще лічитися, був два тижні в шпиталі. Який поїхав, такий прийшов. Живий! Трун! Сказали мені там, що моя дуга це невилічний параліч, наслідок тифу. Вже другий місяць не встаю з ліжка, а шогерце в мене здорове, то шобідай довго буду мучитися. Прошу Вас, вишліть Сестрам 100 доларів на заплачення шпиталю, бо не хочу, шоби вони на мене жеврали, як я

це маю кілька своїх доларів, а процент прошу вислати до „Українського Допомогового Комітету в Філадельфії“.

Чи не благородний це чоловік! Без надії на життя, пам'ятає за українські справи навіть тоді, коли самий потребує помочі. Оскільки вище стоїть цей пересічний український громадянин, що зробив так багато для України, від де-яких наших „депутатів“ в Америці і Канаді. Він не зійшов з правдивого шляху, ні не думає клікати „варягів“ на поміч, шоби вчили нас розуму. Він останній долар дає на допомогу нещасним українським жертвам війни. Жаль нам обездоленого українського стрільця і сумно є читати його листа, та по нім таки веселіше стає на душі, ніж по прочитанню лекції канадійського громадського діяча Василья Свистуна на тему „Українське Питання в Світі! Воєнних Подій“.

Тому саме я і рішив написати тих кілька рядків на те, шоби люди знали, як живе і працює повне українське покоління, що перейшло визвольну боротьбу України. Його не змінила ні Польща, ні Румунія, ні Німеччина. Не змінив його й Москва! Бо воно так як Білас і Данилишин: Навіть перед смертю думає і молиться за Україну.

Степан Куропась.

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ. УВАГА!

ЗАХОДОМ УКР. ЗАПОМОГОВОВОГО КОМІТЕТУ і Підприємчого Комітету в Ньюарк, Н. Дж. відгортається дуже смішна комедія в двох діях під назвою

„ЯК ЖІНКИ ЧОЛОВІКІВ МОРОЧУТЬ“

В СУБОТУ, 19. ТРАВНЯ (MAY 19, 1945)

В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛІ 180-186 WILLIAM STREET NEWARK, N. J.

ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ Початок 7. год. ввечір. Вступ 75 центів

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПАТИ

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ. Написав знаний український історичний повістьяр О. Л. ЛУГОВИЙ.

Сторін 163. — Ціна \$1.50. Замовлення враз з належністю слати до:

„СВОБОДА“

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J. 3 Канади треба платити тільки американською валютою.

IVAN FRANKO'S "MOSES"

Trans. by Waldimir Semenyuk With a biographical sketch of Ivan Franko by Stephen Shumeyko Price 50 cents.

РОБІТНИЦІ І РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працюю, або хочете змінити ту, що тепер маєте, на кращу, то зголосіться до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями і робітниками в „Свободі“. Зголошувачись у них скажіть ім виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій газеті.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—Bergen 4-0237—Bklyn 9-0582

WAR MANPOWER COMMISSION EMPLOYMENT REGULATIONS

Essential Workers need Statement of Availability. If transferring to less essential, need U. S. Employment Service consent in addition. Critical workers also need both.

Сушні робітники обов'язані мати посвідку, що вони є до розпорядженості. При переїзді до менш сушних робіт мусять мати крім цього згоду „Юнайтед Стейтс Емплімент Сервіс“. Критичні робітники потребують те обох посвідок.

ПОТРІБНО МУЖЧИН І ЖЕНЩИН

МУЖЧИН—ЖІНОК ХЛОПЦІ—ДІВЧАТ

Повний час, або кілька годин. Досвід не вимагаємо. Добра платня, досить овертайму. Постійна повноцінна праця. Модерна, кондиціонувана фабрика. **Knechtel Laundry** 4323 Dwyer Ave., L. I. C. 8th Av. sub 46 St. Sta. (48 St. exit)

ПОТРІБНО МУЖЧИН

FREIGHT HANDLERS ДЕННА ПЛАТНЯ

Час і пів після 8 годин. **PENNSYLVANIA RAILROAD** Голосять 275 Bowersy Ave. Room 204, 110 W. 42nd St., N. Y.

Робітники

Добра платня і овертайм. **Apex Color Works, Inc.** 394 Clairmont Ave., Jersey City

Українці в провінції Сантіяго дель Естеро

Провінція Сантіяго дель Естеро положена в центрі республіки Аргентини. Підсоння в ній сухе і гаряче так, що літньої пори жара доходить до 42° С., в тіні, а на відкритому місці так гаряче, що не можна нічого робити.

Дошів падає дуже мало, часто буває, що населення не має води до пиття.

Поверхня провінції на півночі висока, яка сходиться рівниною до півдня; земля настільки є рівна, що до обрію не видно ні одного горбочка.

Територію провінції перебігають майже паралельно дві річки, а то: річка Саядо, яка виходить з північної провінції Сальта з гір Кордильєрів і доходить на півдню до провінції Санта-Фе, де губиться на своїм шляху. Друга річка Дульсе, яка витікає з північної провінції Тукуман і впадає в озеро Мар Чікіто в провінції Кордоба на півдню.

Обидві річки беруть свою воду з дощів, себто, як дощ не падає на півночі, то обидві річки висихають і тоді бракує води навіть напиться.

Заселена провінція дуже бідно; буває, що пройде 50 кілометрів, а часами і більше, і не зустрінеш однієї людини.

Північна частина провінції покрита лісами, котрі тепер з браку вугля рубують без милосердя, наприклад, де сьогодні стоїть ліс з дерев кебрачо, альгарроба та інших, через місяць часу остається пустиня, яка наводить сум на глядача. Південна частина є степ, де часами бракує поліна дров, аби зварити харч.

Більшість території є в руках приватних власників (естансієрос), а північна частина лісова належить до провінції, тобто провінційний уряд є господар.

Більшість населення сучасно аргентинського займаєється плеканням худоби, як то: корови, овечки, коні, мули, а мала частина населення займається рільництвом. Рільництвом займаються найбільше емігранти з Європи, як еспанці, італійці, рідко жиди і араби, німці, поляки, ну і ми, українці.

Варто зазначити, що уряд провінції влаштує рільничі вистави, на котрі посилають експонати і українці і до цього часу перші премії одержали

Українці поселилися тут недавно, тобто після першої світової війни з 1923-1925 років і пізніше, так, що можна рахувати наших людей наймолодшою еміграцією.

В північній і середній частинах провінції, а то недалеко центру і провінційної столиці міста Сантіяго дель Естеро через брак дощів, використовується вода з річки Дульсе для штучного поливання поля. Таким чином, при допомозі великих каналів і шлюз на них, котрі поробила губернська влада, вода тече на більше як шістьдесят кілометрів через землю, заселену колоністами.

Кожен колоніст, заплативши наперед 3 лези від гектара в рік в губернську скарбницю, при допомозі маленьких каналів, бере ту воду на свою землю, і заливає частки раніше для того приготувані.

Після такого наводнювання, сіє все що хоче і все росте, хоч пізніше річка висихає, а дощ не падає.

Найкраща пора до сіяння це тутешня зима, тобто той час, як переїде літня спека. Починаючи від кінця лютого, аж до жовтня вісім місяців, тут сіють все: люцерно, маїс, торох, пшеницю, картоплю, цибулю, салат, дині, кавуни і всякого роду гарбузи, боби, маніс (земні орішки або фісташки), часник, огірки і т. п. Садять лимони, мандарини, помаранчі, виноград і інше. Завше — кожна сім'я має свою відповідну пору.

В нашій зоні, тобто на півночі провінції, де поля штучно наводнюються, ми українці, за короткий порівнюючий час, встигли заманifestувати себе, як добрі рільники. Сказати правду, без перебільшення, що найкращі господарі в нашій зоні це українці. Воно певне тому так, що українці і рільниками з діда-прадіда.

Нас тут цінять, як „муй буснос колонос“ (дуже добрі колоністи).

Варто зазначити, що уряд провінції влаштує рільничі вистави, на котрі посилають експонати і українці і до цього часу перші премії одержали

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

РАЧЕСТЕР, Н. М.

Віче в справі Конференції в Сан Франциско.

Старанням злучених товариств у Рачестер, Н. М., відбулося 15. квітня віче в справі Конференції у Сан Франциско.

Парохіяльну галю заповнили близько чотири сотки рачестерських українців. Зійшлися наші люди, щоб заперестувати проти польських посягань по українські землі й столицю Західної України. Львів, та Борислав, що криє в собі багатства „чорного золота“ — нафти.

Вступне слово виголосив президент віча Дм. Братусь, а по прочитанню посмертної згадки по покійному президенті Рузвельтові візвав присутніх повстати з місць на кілька хвилю мовчанку.

Л. Попович говорив по англійськи, а темою його промови було: значіння през. Рузвельта і його неоцінені заслуги, як для американського так і для всіх народів світа. У його особі утратила Америка великого чоловіка: провідника, політика, оборонця свободи й вільної думки.

Проф. Вен Дусен між іншим зазначив, що Конференція у Сан Франциско не буде мировою конференцією; це будуть збори представників усіх народів світа і вони уложать форми, як забезпечити світ перед третюю світовою війною.

Прочитано резолюції, які присутні прийняли з деякими застереженнями. Резолюції виласно до секретаря стейт Стетініуса, конгресменів, сенаторів, видавців і впливових професорів. У газеті Рачестер Таймс Юніон появилася замітка.

На покриття видатки переведено збірку, яку уложили такі жертводавці: Мих. Костів \$5, а по \$1: о. В. Турула, Анна Шевчук, Марія Руда, М. Рудий, Д. Братусь, Н. Луцишин, С. Дармусь, гром. Теркуліч і В. Микитин. Решту дрібними датками. Разом зібрано \$54.87. Видатки є \$59.54. Остає недобору \$4.67.

Р. Пристай, секр. віча.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЗЕРЖЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКО ОПЛАТУ, ТО ОБЗЕРЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ

Subscription to UKRAINIAN WEEKLY

Please enter my subscription for one year for which I enclose \$2.00.

Name

Address

Fill out this subscription blank and mail to

SVOBODA

P. O. BOX 846

JERSEY CITY 3, N. J.

ЗБОРИ ВІДПІДІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Бр. св. Василь, від 168, повідомляє всіх членів і члених, місячних і позамісячних, що місячні збори, що мали відбутись 6. травня, відбудуться в неділю, 13. травня, в год. 3. пополуудні, в галі У. Н. Союзу, 760 Стрейт уа. Просимо прийти на час, а роздумуючих просимо відрізати свої записки. — За уряд: Г. Теба, предс.; Г. Дачини, кас.; П. Манік, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Михайла Грушевського, від 219, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. травня, в годінні 8. вечір, в укр. прав. галі, 675 Сант 19 уа. Довгуючих членів напаминемо відрізати свій довг і платити кожного місяця, бо на будуче за нікого не будемо вислати вкладок, і ті, що не заплатять, будуть сусупендовані. — Т. Богдан, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Лобов, від 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 13. травня. Просимо всіх наших членів явитись, бо будуть випишуватись дуже важкі справи. Хто хоче зложити свою жертву через звідки на дорожню укр. жертвам війни, то просимо принести на збори, а ми всі жертви зараз по зборах передамо до Запорож. Комітету в Філадельфі, П. Даймо, брати, тепер, зараз, а може ще когось вратуємо! — За уряд: М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Ю. Сенік, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 9. травня 1945 р. помер у 69. році життя **ІВАН ХМЕЛИК (ст.)**, член Бр. св. Георгія, від 239 У. Н. Союзу в Філадельфі, Па.

Похорон відбудеться в суботу, 12. травня з похоронного заведення М. Насевича. Всі члени відшуку 239 бованій бути на панахиді, що відбудеться в п'ятницю в годінні 8. вечір.

В. Галан, секр.

Дня 22. квітня 1945 р. померла в 66 році життя

АНТОНІНА ПІДГОРОДЕЛЬКА, члениця Сестр. Любова, від 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай. Покійна походила з міста Гусатина, тогочасного, Західної України. До Сестр. Любова і У. Н. Союзу аступала в 1923 р. Покинула в смутку дві дочки і сина.

Похорон відбудеться 26. квітня з дому Покійної, 35 Ocean St., до укр. прав. церкви св. Івана Хрестителя. Похоронена на українській цвинтарі в горах в долині в Valley Falls, R. I. — В. Ів П. І.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

ШЛУНКА, ШКІРИ, НЕРВІВ ГЕМОРОЇДІВ І ІНШІ ЗАПАЛЕННЯ КИШКИ Нирок, міхура, шлунок і внутрішності забурили. Катар і хронічні боляки, біль у крижах, запалення і слаблення і хронічний ревматизм і сиптну. Лучі Експізіція крові і мочі запалення дошлюбля діагнозу і відновлення лікування. Застрикувані, коли визнає. Займайте сьогодні на пораді. Мужчин і Жінчин лікуємо модерними методами за скорію полекшою.

Всі хронічні недуги лікуємо науково. ОПЛАТА УМІРКОВАНА — МЕДИЧНА ЕКЗАМІНАЦІЯ \$2. **DR. ZINS** (28-літнє заведення) 110 EAST 16 STREET, N. Y. — NEAR UNION SQUARE. Щоденно від 9. т. рано до 7. г. веч. У неділі від 9. рано до 2. пол.

ПОЧИНАЮЧИ НИЗЬКО

Обсяг наших цін є цілковито заокруглений; ми можемо обслужити людину, яка бажає видати багато грошей, і таку, яка може видати дуже маленько. Крам, якого ми живимо, є першої якості, а наша услуга є завжди першорядна. Ми починаємо нашу ціну дуже низьким числом, так, що особа в дуже умірованих матеріяльних умовах може нами послугуватись.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne Phone: BErgen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. ім. Д. Вітовського, від 375, відбулись в неділю, 13. березня, в годінні 1. попол., в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклін уа. Всі члени повинні явитись на збори, бо є важкі справи до погодження. Члени, що не заплатили вкладок за два місяці, не приймуть на ці збори відрізати записки, будуть сусупендовані. — І. Харамбура, секр.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від 270, відбулись в п'яторок, 13. травня, в годінні 7:30 вечір, в У. Н. Союзі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важкі справи до погодження. Довгуючих членів просимо відрізати свої записки, бо інакше будуть сусупендовані. — За уряд: М. Косоніцький, предс.; С. Гріш, кас.; Н. Штура, фін. секр.; А. Бусько, рек. секр.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

ФАРМА НА ПРОДАЖ. 50 акрів, по долина ліс, галі 4 кімнати надолі, цвинтар, а місце на 8 нагорі. Стаї на два коні і чотири корови, гараж на дві карі і курки. Коло Саратога Спрінгс, Н. Й. Прошу голоситись до: О. ROSOFF, 2176 Bathgate Ave., New York, N. Y. Apt. 1A

Д-р ВОЛОД. ГАШІЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 680 S. 19th ST., NEWARK, N. J. Tel.: Essex 3-5066 Урадові години: Від 1 до 3 попол. від 1 до 8 вечір. В неділі і середі лиш за попереднім порозумінням.

Даром пробка зилія МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для асів, що терплять на недовганні шлунок і випробували коштовні ліки а зела, а не найшли полекші. Тим усім поручаємо спробувати даром Зела Мілертона, котрих не зарплатиться ні варитись, а спожиється в натуральній формі. Поважкітї пробки переконайтесь, як skutочно діють в недовганні шлунок, як швидко шлунок, газ, неспівність, запір, брак апетиту, біль в голові і інші недовганні, котрі походять з загостраєння. Щоби переконайтесь, пишть по пробку.

Спеціальна Оферта по знижених цінах.

1) \$1.00 за 1 коробку Мілертону
2) \$1.50 за 2 коробки Мілертону
3) \$2.00 за 3 коробки Мілертону
Питає за зилами Мілертона у вашій сусідній аптеці, а як там його не мають, то пишть до: J. S. MILLER, Inc., Dept. U, P. O. BOX 628, NEWARK 1, N. J. Single package not sent. C.O.D. Small postage stamps acceptable. Ці ціни важні лише при замовленні по просту з головного офісу.

ПРОДАЖО ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНІВ, САЛУНІВ, БУЖЕРІВ, ГРОСЕРІВ А-ріжного-рода бізнесу. Полігоносу нотаріальні справи. Продаю різного рода аскурацію **PETER BARTKIN** Real Estate & Insurance Broker Notary Public 309 E. 14. St., New York, N. Y. Phone AL 4-8254

БОЛІНІТ

Рані на ногах, опухлі ноги, на буркіли жиди, болочі ноги, фибріс (запалення жиди), напухлі або болочі коліна чи істокни і ревматичні ноги успішно лікуємо модими європейськими методами без операції.

Лікує згублення литок і котики. Офісові години: в понеді і четвер від 1. до 8:30 веч.; в п'ят. і п'ят. від 1. до 6. веч.; в середі і субот від 1. до 5. веч. В неділі і свят нема урадових годин

Dr. L. A. BENLA

320 W. 86 St., New York City Більшо Бродвею. ENdicott 2-9178 СПЕЦІАЛІСТ В БОЛНО НІГ.

В ГАРНІ ОРОЛІШ 210-акрова фарма, дим 9 кімнат, дві обори, курники, гараж, всі потрібні забудовання. 27 штук худоби, 2 коні й дріб. Трактор та інші фармерські машини. Грубий соняшник і дубовий ліс, урожайна земля. Ціна \$8,500. Вплата згідно з умовою.

ОКАЗИНА 76-акрова фарма при головній дорозі, в містечку, дим 7 кімнат, господарське забудовання дуже добре, добрий ліс, земля урожайна.

Власник продає з причини виїзду. Ціна \$5,500. половину готівкою. Зголошуватись: **JOSEPH BEKARCIAK** REAL ESTATE BROKER 112 EAST 7th STREET NEW YORK 3, N. Y.

МИРОН ЛІТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОТРЕБНИКИ

Ос. луга шира і чеша

801 SPRINGFIELD AVENUE, corner Harrison Place

IRVINGTON, N. J. Phone: ESsex 3-9090

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І місце ОБСЛУГОВУЄ В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОТРЕБНИК

заряджу погребам по \$150 ціни так знизий як

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNCO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St., NEW YORK CITY Dignified funerals as low as \$150 Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОТРЕБНИК

Займається похоронами В БРОК, БРОКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦІ

129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Tel. ORchard 4-8555

BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 Prospect Avenue, (cor. E. 185 St.)

BRONX, N. Y. Tel. BRExton 5-8577

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ

з додатком

НОВОГО ПЕРІОДУ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

за роки від 1914 до 1919.

Написав

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

Ціна \$3.00.

Ця книжка обов'язково повинна бути в кожній українській хаті.

Замовлення wraz з належністю слати до:

"SVOBODA," BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

3 Канади треба платити тільки американською валютою.

MANY OF THE POOR BLACKS COLLAPSED UNDER THE BURDENS IMPOSED BY THEIR NAZI TASK-MASTERS. "LET THEM DIE—THERE ARE PLENTY OF THEM," HITLER SNAPPED.

Багато бідних чорних упало під тягарем, що його вложили на них нацистичні пани.

"Най гинуть", казав Гітлер; "їх є так багато".

SO AN AIRPLANE SHUTTLE SERVICE WAS ESTABLISHED TO BRING MORE WORKERS FROM THE JUNGLE.

І так літаками привозено до табору все потрібне.

AND PATROLS OF THORVALD'S ELITE GUARDS RANGED THE FOREST IN SEARCH OF SLAVES.

І патрулі вибраної сторожі Торвальда шукали за рабами.

ТАРЗАН, ч. 1175. Наганячі раби.